ACTA UNIVERSITATIS WRATISLAVIENSIS
No 3943
PRZEGLĄD PRAWA I ADMINISTRACJI CXVI
WROCŁAW 2019
DOI: 10.19195/0137-1134.116.11

PAWEŁ KUCZMA
ORCID: 0000-0003-1443-4742
Uniwersytet Zielonogórski

„DOBROSTAN ZWIERZĄT. PRAWO — ETYKA — FILOZOFIA" WROCŁAW 15 MAJA 2019 ROKU

Ogólnopolska konferencja naukowa została zorganizowana przez Studenckie i Doktoranckie Koła Naukowe Praw Zwierząt Uniwersytetu Wrocławskiego i jest już piątą odsłoną tego cyklu. Słowo powitalne wygłosił prodziekan Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii prof. nadzw. dr hab. D. Adamski i zaprosił do merytorycznej części obrad.

Pierwszy, otwierający wykład „O pojęciu dobrostanu zwierząt. Dobrostan zwierząt a ich status moralny" wygłosiła prof. nadzw. dr hab. W. Jedlecka (UWr). Według referentki pojęcie dobrostanu staje się równoznaczne z jakością życia w danych warunkach czy przy danych ograniczeniach zdrowotnych. W referacie omówiono typy dobrostanu i teorie związane z tym pojęciem. Przedstawiono także trzy kategorie życia wprowadzone przez Brytyjską Radę ds. Dobrostanu Zwierząt Gospodarskich (FAWC): „życie niewarte życia", „życie warte życia", „dobre życie".

Kolejne wystąpienie autorstwa dr hab. J. Helios (UWr), odnosiło się do „Etycznych aspektów eutanazji zwierząt. Dobrostan w dyskursie o uśmiercaniu zwierząt". Referentka omówiła wiele istotnych aspektów dotyczących eutanazji zwierząt. Wskazała, że długość życia zwierząt wymaga podejmowania zasadniczych działań ich opiekunów. Z kolei dobrostan to stan zdrowia psychicznego i fizycznego zwierzęcia. Zwierzęta inaczej odczuwają ból i cierpienie. Nie przyzwyczajają się do bólu, dlatego problemem staje się u nich ból chroniczny. W referacie zwrócono uwagę na problemy moralne lekarza weterynarii, czy jest zobowiązany moralnie wobec zwierzęcia, czy jego opiekuna. Według Kodeksu Etyki Lekarza Weterynarii lekarz ma przede wszystkim uwzględniać „dobro człowieka", a o zwierzę ma jedynie dbać. Przedstawiono także argumenty za i przeciw stosowaniu mechanizmu eutanazji zwierząt.

Doktor M. Rudy (Uniwersytet SWPS w Warszawie) wygłosił referat pod tytułem „Uśmiercanie zwierząt a moralność publiczna". W rozważaniach odniesiono się do wybranych kwestii z wyroku TK z 10 grudnia 2014 roku, sygn. K 52/13, w któ-

© for this edition by CNS

rym sędziowie badali, czy ubój rytualny narusza moralność publiczną. Wskazano również, że ustawa o ochronie zwierząt powinna z założenia chronić zwierzęta. Tymczasem w praktyce jest zupełnie inaczej, gdyż duża część jej przepisów zezwala na uśmiercanie zwierząt i określa, w jakich warunkach jest to dozwolone. Ustawa pełni przez to funkcję stabilizacyjną.

Magister inż. A. Zając (UWr) swoje wystąpienie poświęcił wolności od urazów psychicznych, strachu, stresu w aspekcie emocjonalnym i psychicznym dobrostanu zwierząt. Referent odniósł się do kwestii związanych z emocjami zwierząt. Dobrostan to równowaga emocjonalna. To naturalnie funkcjonujące zwierzęta, bez negatywnych emocji, umożliwienie zwierzęciu podejmowania standardowych zachowań. Zwierzę ma być zdrowe, nie cierpieć, umieć wyrażać swoje naturalne zachowania. Tego rodzaju stan jest niemożliwy do osiągnięcia w ramach hodowli przemysłowej, w której stosuje się metody chowu intensywnego. Doktorant zwrócił uwagę, że myśli, emocje i ciało to obszary z sobą związane i że ma je człowiek oraz każde zwierzę. Z tego wynika, że zwierzęta też potrafią odczuwać emocje.

Zagadnienie uboju rytualnego jako prawa mniejszości religijnych zostało omówione przez dra hab. P. Kuczmę (PWSZ AS w Wałbrzychu). Referent skupił się na przedstawieniu niektórych aspektów wyroku TK z 10 grudnia 2014 roku. Zwrócił uwagę, że wskazany w tym wyroku wzorzec konstytucyjny z pewnością nie jest właściwy do oceny zakazu uboju rytualnego jako działalności gospodarczej, nastawionej na zysk. Krytycznie odniósł się do niektórych fragmentów uzasadnienia wyroku, między innymi tego, że według TK państwo nie ma prawa oceniać i interweniować w odniesieniu do jakichkolwiek zachowań kwalifikowanych jako czynności religijne. Referent nie zgodził się też ze stanowiskiem Trybunału, że „moralność dotyczy jedynie stosunków międzyludzkich i obecnie nie mieści się w niej kwestia stosunku człowieka do zwierząt". Geneza konfliktu o ubój bez ogłuszania pokazuje, że ma on podłoże nie tylko religijne (ideologiczne, światopoglądowe), lecz także podtekst gospodarczy.

„Relacja postępowania karnego i administracyjnego w ustawie o ochronie zwierząt — problemy praktyczne" była przedmiotem referatu adw. M. Schneider i K. Kuźmińskiego (Dolnośląski Inspektorat Ochrony Zwierząt, UWr). Omówione zostały dwa tryby postępowania, regulowane w ustawie o ochronie zwierząt: z art. 7 ust. 3 oraz z art. 35. Zwrócono uwagę, że w orzecznictwie SN pojęcie „znęcanie się" nad zwierzęciem rozumiane jest identycznie jak w stosunku do człowieka. Tymczasem w przypadku zwierząt formy znęcenia są zupełnie inne. Poruszono również problem związany z tym, kto ma prawo zajmowania się zwierzęciem, gdy wobec jego właściciela prowadzone jest, często długotrwałe, postępowanie karne (w kontekście obowiązywania zasady domniemania niewinności).

I. Mertin (Eurogroup for Animals) przedstawiła „Perspektywy dla dobrostanu zwierząt na poziomie Unii Europejskiej". W UE temat dotyczący poprawy dobrostanu zwierząt jest tak samo ważny jak migracja (przynajmniej tak wynika z danych statystycznych). W wystąpieniu skupiła się na przedstawieniu szczegółów

© for this edition by CNS

kampanii Vote for Animals, w ramach której badany jest stosunek kandydatów na eurodeputowanych wobec spraw zwierząt. Grupy lobbingowe prowadzą badania nie tylko na etapie kampanii wyborczej, ale również monitorują głosowania poszczególnych eurodeputowanych pod kątem realizacji obietnic wyborczych.

„O światowych tendencjach upodmiotowienia zwierząt" referowała K. Walkowicz (UWr). Referentka przedstawiła definicję praw zwierząt. Pojęcie to okazuje się bardzo niejednoznaczne. Współcześnie próbuje się podnieść status zwierząt, jest to swego rodzaju *shadow person*. Przedstawiono również rozstrzygnięcie sądu w sprawie *Tilikum vs SeaWorld*. Odniesiono się do kwestii nadania zwierzętom specjalnego statusu: w Hiszpanii przyznano małpom liczne uprawnienia, Indie w 2013 roku uznały delfiny za „osoby niebędące ludźmi", a w Belgii „za żywe istoty korzystające ze specjalnej ochrony" (2018).

Z referatem „Świadomość potrzeb a ochrona humanitarna zwierząt" wystąpiły panie mgr E. Niemiec i A. Adamczyk (UWr). Wskazały one na konieczność prowadzenia badań w zakresie korelacji między negatywnym stosunkiem do ochrony humanitarnej zwierząt a błędnym wyobrażeniem o przesłankach tworzących ich podstawę. Zakwestionowały pewne mity na temat zwierząt. Zwróciły też uwagę, że współcześnie wiele osób opowiada się za humanitarną ochroną zwierząt.

Magister A. Bródka (UWr) przeanalizował administracyjnoprawne aspekty odebrania zwierzęcia w trybie przepisów ustawy o ochronie zwierząt. Przede wszystkim wskazał na nieskonstruowanie definicji legalnej zwierzęcia w ustawie o ochronie zwierząt. Jej zakres odnosi się wyłącznie do zwierząt kręgowych. W świetle tej ustawy zwierzę nie jest rzeczą, ale czymś więcej. Pomimo to do zwierząt stosuje się przepisy odnoszące się do rzeczy. Zgodnie z ustawą przestępstwo znęcania się nad zwierzęciem można popełnić tylko świadomie (*dolus directus*). Omówiony został również art. 7 tej ustawy w kontekście problemów związanych z czasowym zatrzymaniem zwierzęcia. Wskazano, że zgoda na przyjęcie zwierzęcia powinna być udzielana w formie pisemnej. Omówiono także charakter decyzji o odebraniu zwierzęcia i kwestie związane z odwołaniem od niej.

Po dyskusji i przerwie kawowej ciąg dalszy konferencji odbywał się w ramach dwóch równolegle prowadzonych paneli.

Podczas panelu IIIa wykłady wygłosili: S. Luber (UWr) — „Regulacja prawna uboju zwierząt hodowlanych", mgr inż. A. Budny-Walczak i mgr D. Macalik — „Dobrostan psów pracujących w dogoterapii", mgr E. Chylińska (UMK w Toruniu) — „Wybrane prawne aspekty uśmiercania, uboju oraz ograniczania populacji zwierząt w Polsce", S. Kudłaczka, E. Turło (Uniwersytet Opolski) — „Perspektywa zmian odpowiedzialności karnej za znęcanie się nad zwierzętami", P. Kulak (UWr) — „Praktyka humanitarnego traktowania zwierząt na podstawie orzecznictwa polskich sądów".

W ramach panelu IIIb referaty przedstawili: J. Kozakiewicz (UWr) — „Prawna ochrona zwierząt w Polsce — wyzwania i propozycje rozwiązań", A. Kołodziejska, A. Wurst, D. Zieliński (Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie) — „Ze-

© for this edition by CNS

spół stresu pourazowego u zwierząt w aspekcie ich użytkowności i dobrostanu", M. Lachowski (UWr) — „Dobrostan zwierząt a skuteczność regulacji prawnych w tym zakresie", mgr B. Zyzda (UWr) — „Holenderskie regulacje prawne w zakresie ochrony praw zwierząt".

W panelu IVa wystąpili: mgr A. Witek (UG) — „Dobrostan zwierząt użytkowanych w rekreacji", K. Czyż (UWr) — „Zarys prawnych aspektów dobrostanu kręgowców i bezkręgowców wodnych", mgr inż. Z. Całyniuk (Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie) — „Dobrostan brojlerów kurzych (*Gallus gallus domesticus*) w ujęciu praktycznym", mgr K. Kulińska (UWr) — „Opieka nad zwierzetami a podział majątku — uwagi na tle prawnoporównawczym", mgr M. Stasz (UWr) — „Wpływ aukcji zwierząt na ich naturalne życie".

Referaty w panelu IVb przedstawili: B. Chrząszcz (UWr) — „Status aksjologiczny zwierzęcia w relacji człowiek–zwierzę", mgr I. Głażewska (UJ) — „Czy stać nas na prawa? Kapitalizm a dobrostan zwierząt", B. Sitko (Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie) — „Analiza porównawcza etyki Petera Singera i Toma Regana w kontekście powinności moralnych człowieka wobec zwierząt", W. Jankowski (UG) — „Wyrok Trybunału Konstytucyjnego w sprawie uboju rytualnego jako Dw Hard Case Analiza konfliktu »standardów« w kontekście integralnej filozofii prawa Ronalda Dworkina".

Z kolei swoje wystąpienia w panelu Va zaprezentowali: M. Włodarz (UWr) — „Dobrostan zwierząt w ogrodach zoologicznych a standardy wyznaczone przez UE", K. Lewicka (UWr) — „Ciemna strona egzotycznych atrakcji, czyli jak wygląda życie tresowanych słoni", M. Walczak (Uniwerystet Przyrodniczy we Wrocławiu) — „Ogrody zoologiczne: ochrona gatunkowa, dobrostan, alternatywy", mgr M. Stępień (UWr) — „Pszczoły jako dobro prawne", mgr W.E. Zalewski — „Dobrostan zwierzyny w stanie wolnym a szkody łowieckie".

W panelu Vb udział wzięli: mgr K. Zięba (UWr) — „Materialnokarne konsekwencje zadawania cierpienia zwierzętom. Wokół problematyki art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 roku o ochronie praw zwierząt na podstawie badań empirycznych", mgr A. Plaszczyk (Fundacja Międzynarodowy Ruch na Rzecz Zwierząt Viva!) — „Z Ziemi polskiej do włoskiej — długodystansowy transport nieodsadzonych jagniąt z Podhala do Włoch", H. Jangas, D. Pietrzak (Stowarzyszenie Otwarte Klatki) — „Jak skutecznie pomagać — Efektywny Altruizm", E. Kudasik (UJ) — „Organizacja społeczna, której statutowym celem działania jest ochrona zwierząt — rola i status prawny w postępowaniach na gruncie Ustawy o ochronie zwierząt".

© for this edition by CNS